

5 hurtige om naturbeskyttelse

Inspiration til talepunkter på vegne af Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen til repræsentanter i bestyrelser, brugerråd, grønne råd, arbejdsgrupper mm.

- **Beskyt > genopret > etablér**

I DBF Jyllandskredsen går vi ind for princippet "beskyt, genopret, etablér" som styrende for hvordan vi bedst tager vare på naturen og biodiversiteten i en prioriteret rækkefølge (også kaldet Brandmandens lov).

- **Beskyt:** Det første og vigtigste skridt er at beskytte de eksisterende naturområder og levesteder, fordi det er den mest effektive måde at bevare biodiversiteten på. Det er langt lettere og mere gavnligt at beskytte intakte økosystemer end at forsøge at genskabe dem senere.
- **Genopret:** Hvis naturen allerede er blevet beskadiget, er næste prioritet at genoprette områderne, så de kan komme tilbage til en mere naturlig tilstand. Det kan f.eks. være gennem genopretning af naturlig forstyrrelsesdynamikker eller fjernelse af skadelige elementer. Dette skridt kommer efter beskyttelse, fordi genopretning kræver flere ressourcer og tid.
- **Etablér:** Når vi har beskyttet og genoprettet så meget som muligt, er det sidste skridt at etablere nye levesteder eller muligheder for biodiversitet. Det kan være at skabe nye områder, hvor arter kan trives, men det er mindre effektivt end at beskytte og genoprette eksisterende områder.

Ved at følge denne rækkefølge sikrer vi, at vi bruger vores ressourcer og indsats mest effektivt for at opnå maksimal naturbeskyttelse og biodiversitetsbevarelse. Se reference 1 nederst for videre læsning.

- **Naturlig hydrologi og næringsfattige forhold**

Vi arbejder for og værner om levesteder med høj diversitet af planter. Det omfatter oftest næringsfattige forhold og en naturlig hydrologi, som vi prioriterer at bevare og forsøge at genskabe.

- **Næringsfattige forhold** kan søges genskabt via udpining, høslæt/biomassehøst, fjernelse af næringsrig topjord eller dybdepløjning (se bl.a. reference 3 og 6).
- **Hydrologi** kan genoprettes ved opfyldning af grøfter samt fjernelse af dræn og højvandsdiger (se bl.a. reference 4).

Det kan være svært at genoprette disse forhold, derfor er det en høj prioritet at bevare de eksisterende levesteder, hvor der allerede er næringsfattige vilkår og næringsfattigt vand, herunder naturligt udstrømmende grundvand.

● Græsning

Vi går ind for naturlig græsning med store planteædere, som er gavnligt for den vilde flora, da det sikrer dynamik og stor strukturel variation med både spirebede, lysåbne områder, krat og skov. Ideelt set bør store områder have helårsgræsning med flere dyrearter, da de græsser forskelligt - nogle foretrækker græs og urter, mens andre primært æder vedplanter (som oftest frarådes får).

Græsningstrykket skal være naturligt, dvs. tilpasset den mængde føde der er på arealet om vinteren, og tilskudsfodring skal undgås, så dyrebestandene kan opretholde sig selv, dette er den bedste måde at undgå tilgroning og ophobning af førne, da dyrene især æder vedplanter og grove planter om vinteren. Hvis det er for lavt, vil der ske en langsom tilgroning med tab af den lysåbne natur og udvikling mod skov.

På mindre områder kan græsningen tilpasses så godt som muligt i forhold til de lokale forhold, mens intensiv sommergræsning midt i blomstringstiden bør undgås, da det kan gøre mere skade end gavn. Urørte skovområder bør også inkludere store planteædere.

● Sikring af små truede bestande/levesteder

Vi accepterer, at sikring af små truede bestande/levesteder gennem 'særforvaltning' (f.eks. høslæt, rydning eller frahegning) kan være gavnligt.

- På små, isolerede arealer, hvor der ikke er andre muligheder, fx høslæt i et område, der er for lille til at forvalte med naturlig græsning (fx skovlysninger eller andre isolerede naturperler).
- Inden for større indhegninger med mere naturlig græsning, hvor det bør være en midlertidig løsning. Eksempler kan være periodisk frahegning af blomsterrige ådalsskrænter i blomstringstiden, frahegning af en sjælden art indtil grundbetingelserne uden for frahegningen er genoprettet mv.

Det er typisk ressourcekrævende og vanskeligt at opretholde på lang sigt, og der bør så vidt muligt arbejdes aktivt på at eliminere behovet for særforvaltning. Det handler ofte om at udvide arealerne, sikre egnede vækstbetingelser og introducere store planteædere med et tilstrækkeligt græsningstryk, jf. ovenfor. Det er ikke altid muligt, og her bør fokus være på at sikre kontinuiteten af særforvaltningen på lang sigt.

● Assisteret spredning: Udsåning og podning

Vi mener, at assisteret spredning eller podning af plantemateriale/tørv kan være nødvendigt/en mulighed ved etablering af ny natur på f.eks. marker, hvor der hverken er bevaret en frøbank eller naturlige spredningskilder i nærheden (se fx reference 8). Det anbefales ikke i eksisterende beskyttede naturområder, medmindre disse er meget stærkt forarmede.

Frø og andet plantemateriale som hø eller tørv bør være tilstræbt så lokalt som muligt, og det skal sikres at indsamlingen af frø, hø, tørv el.lign. er lovlig (kan kræve dispensation fra NBL §3), så det ikke er til skade for donorarealerne. Frø opformeret gennem mange generationer frarådes, da deres genetiske egenskaber kan være ændret hvilket bl.a. kan give næringstilpassede store individer.

Referencer

- 1) Biodiversitetsrådet, 2023: Mod robuste økosystemer - anbefalinger til en dansk lov om biodiversitet, årsrapport.
<https://www.biodiversitetsraadet.dk/pdf/2023/12/Aarsrapport-Biodiversitetsraadet-2023.pdf>
- 2) Dansk Botanisk Forening, 2023: Høringssvar til Biodiversitetsrådets årsrapport 2023. <https://www.biodiversitetsraadet.dk/pdf/2024/02/Dialogforum-2023-PDF.pdf>
- 3) Den Danske Naturfond, 2024: Kæmpeplov forvandler marker til paradys for vilde blomster. <https://naturfonden.dk/nyheder/kaempeplov-forvandler-marker-til-paradis-for-vilde-blomster/>
- 4) Fløjgaard, C. et al., 2022: Guide til bedre biodiversitet i ådale (hjemmeside). <https://ecos.au.dk/aadale/>. Aarhus Universitet, Institut for Ecoscience.
- 5) Graversen, R.R. og Jensen, L.G., 2023: Græsning der fremmer biodiversiteten. Del 1 - strukturer og processer.
<https://lbst.dk/Media/638604459885756437/Gr%C3%A6sning%20der%20fremmer%20biodiversiteten%20del%201%20web.pdf>. SEGES Innovation
- 6) Læssøe, E.S. og Graversen, R.R., 2023: Drejebog til genopretning og forvaltning af natur på tidligere landbrugsarealer.
https://www.landbrugsinfo.dk/-/media/landbrugsinfo/public/d/4/1/drejebog_genopretning_forvaltning_dansk_natur.pdf. SEGES Innovation P/S.
- 7) Nygaard, B. et al., 2018: Erstatningsnatur - erfaringer og muligheder.
<https://dce2.au.dk/pub/SR266.pdf>. Aarhus Universitet, Institut for Bioscience.
- 8) Vordingborg Kommune: LIFE Clima-Bombina
<https://vordingborg.dk/borger/miljoe-og-natur/natur/naturprojekter/internationale-projekter/life-clima-bombina-2019-2023>
- 9) Biodiversitetsrådet, 2024: Samlet udgangspunkt for at skabe store, sammenhængende naturområder i Danmark.
<https://www.biodiversitetsraadet.dk/viden/notat-store-sammenhaengende-natuomraader-2>
- 10) Biodiversitetsrådet: Virkemiddelkatalog.
<https://www.biodiversitetsraadet.dk/virkemiddelkatalog>